

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 4. junij 2019

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

Prazna stran

IZPITNA POLA 1

Naloga	Odgovor
1	♦ C
2	♦ B
3	♦ A
4	♦ C
5	♦ A
6	♦ B
7	♦ A
8	♦ D
9	♦ B
10	♦ A

Naloga	Odgovor
11	♦ B
12	♦ C
13	♦ C
14	♦ A
15	♦ D
16	♦ C
17	♦ A
18	♦ B
19	♦ C
20	♦ B

Naloga	Odgovor
21	♦ D
22	♦ A
23	♦ B
24	♦ D
25	♦ B
26	♦ B
27	♦ B
28	♦ D
29	♦ B
30	♦ B

Naloga	Odgovor
31	♦ D
32	♦ C
33	♦ D
34	♦ D
35	♦ D
36	♦ C
37	♦ A
38	♦ A
39	♦ C
40	♦ D

Za vsak pravičen odgovor 1 točka.

Skupaj število točk IP 1: 40

IZPITNA POLA 2

1. naloga: Merila uspešnosti poslovanja

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila												
1.1	3	<table border="1"> <tr> <td>Proizvodni dejavnik</td> <td>Dohodek lastnika</td> <td>Primer proizvodnega dejavnika v pekarni Sladki kolaček, d. o. o.</td> </tr> <tr> <td>♦ delo</td> <td>♦ plača, meza</td> <td>♦ pek, prodajalec, poslovodja</td> </tr> <tr> <td>♦ narava (zemlja)</td> <td>♦ renta</td> <td>♦ moka, sladkor, kakav, mak, orehi, zemjišča</td> </tr> <tr> <td>♦ kapital</td> <td>♦ dobiček</td> <td>♦ pečice, stroj za gnetenje testa ...</td> </tr> </table>	Proizvodni dejavnik	Dohodek lastnika	Primer proizvodnega dejavnika v pekarni Sladki kolaček, d. o. o.	♦ delo	♦ plača, meza	♦ pek, prodajalec, poslovodja	♦ narava (zemlja)	♦ renta	♦ moka, sladkor, kakav, mak, orehi, zemjišča	♦ kapital	♦ dobiček	♦ pečice, stroj za gnetenje testa ...		Za vsaj osem pravilnih navedb 3 točke, za vsaj pet pravilnih navedb 2 točki, za vsaj tri pravilne navedbe 1 točka.
Proizvodni dejavnik	Dohodek lastnika	Primer proizvodnega dejavnika v pekarni Sladki kolaček, d. o. o.														
♦ delo	♦ plača, meza	♦ pek, prodajalec, poslovodja														
♦ narava (zemlja)	♦ renta	♦ moka, sladkor, kakav, mak, orehi, zemjišča														
♦ kapital	♦ dobiček	♦ pečice, stroj za gnetenje testa ...														
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila												
1.2	1	Splošno načelo racionalnosti pravi, da ravnamo racionalno, če (ena od): <ul style="list-style-type: none"> ♦ z razpoložljivo količino proizvodnih dejavnikov dosežemo najboljši učinek. ♦ dosežemo predvideni (načrtovani) učinek s kar najmanjšo porabo proizvodnih dejavnikov. 		Za smiselno pojasnilo 1 točka.												
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila												
1.3	1	♦ Izračun: <p style="text-align: center;"> $\text{produktivnost dela} = \frac{\text{količina izdelkov}}{\text{število zaposlenih}} = \frac{153}{4} = 38,25$ </p>	Lahko izračuna tudi vrednostno produktivnost. Rezultat je 57,38 EUR/peka.	Kandidat prejme točko za pravilni rezultat in formulo/izračun.podčrtano												
	1	♦ Rezultat: 38,25 kg/peka tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ nabava zmogljivejših strojev ♦ nabava večjih peči ♦ dodatno usposabljanje pekov ♦ dodatno motiviranje pekov (višje plače, pohvala, dopust ...) ♦ izboljšanje delovnih razmer (klima, prezračevanje ...) ♦ izboljšanje organizacije dela (odmori, delitev dela ...) ♦ plačevanje po učinku 		Za tri smiselne navedbe 1 točka.												
Skupaj	2															

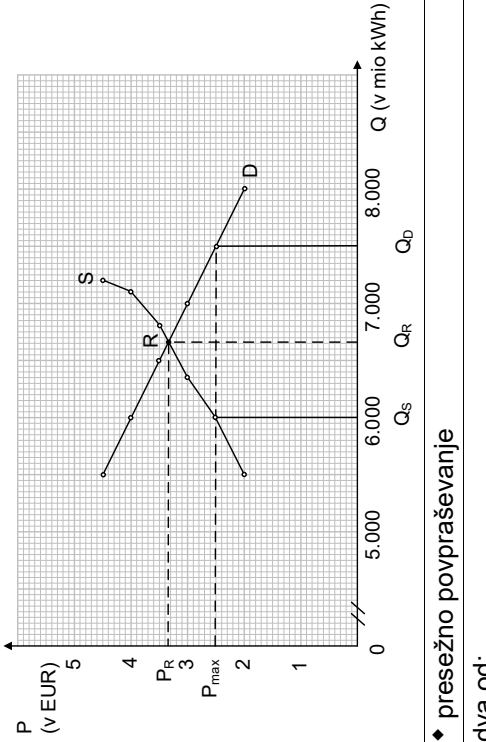
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	<p>♦ Ekonomičnost je razmerje med vrednostjo proizvoda in zanj potrebni stroški.</p>	<p>ekonomičnost = $\frac{\text{vrednost proizvoda}}{\text{stroški}}$</p>	
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	<p>♦ Izračun: dobiček = celotni prihodek – celotni stroški dobiček = $(67590 \cdot 1,50 + 8650 \cdot 2,50) - (54000 \cdot 0,70 + 2.350 + 5000 + 4 \cdot 14400 + 12260)$ ♦ Rezultat: 8.000 EUR</p>		
1	♦ rentabilnost = $\frac{\text{dobiček}}{\text{kapital}} \cdot 100 = \frac{8000}{50000} \cdot 100$ ♦ Rezultat: 16 %			
1	♦ je ♦ 16 ♦ dobička			Za vse tri pravilne navedbe, ki pojasnjujejo rezultat, 1 točka.
Skupaj	3			

2. naloga: Trg in državna intervencija

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
2.1	2	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ◆ število kupcev in proizvajalcev (prodajalcev) ◆ stopnja razlikovanja blaga (ali: homogenost in diferenciranost blaga) ◆ mobilnost proizvodnih dejavnikov (ali: preprost vstop novih in preprost izstop obstoječih ponudnikov) ◆ racionalnost ravnanja tržnih subjektov (ali: informiranost potrošnikov in odsotnost diskriminacije kupcev) 		Za tri navedene dejavnike 2 točki, za dva navedena dejavnika 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	◆		Pravilno vrisani in označeni krivulji povpraševanja in ponudbe po 1 točko.
	1			Pravilno vrisani in označeni: tržno ravnotežje (R), ravnovesna cena (P_R) in ravnovesna količina (Q_R), 1 točka.
Skupaj	3			

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	◆ monopolista		

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
2.4	1			Pravilno vrisani in označeni: cena (P_{\max}), obseg ponudbe (Q_S) in povpraševanja (Q_b), 1 točka.
	1	♦ presežno povpraševanje		
	2	dva od: ♦ Znižane carine za uvoz električne energije. ♦ S subvencijami znižane stroške proizvajalca. ♦ Znižane davke in prispevke za proizvajalce el. energije. ♦ Ponudni ugodna posojila za investicije, ki bi omogočile povečanje proizvodnje. ♦ Sama uvozi električno energijo po nižji ceni.		Vsaka smiselna navedba 1 točka.
Skupaj	4			

3. naloga: Mezda

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Je plačilo posamezniku za opravljeno delo v proizvodnji v določenem času. 	Je plačilo za opravljeno delo.	
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ dobiček/dividenda ♦ renta ♦ obresti 		Za dve pravilni navedbi 1 točka.
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
3.3	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ število prebivalcev ♦ število aktivnega prebivalstva ♦ povprečno število ur, ki jih opravljajo delavci na teden/produktivnost ♦ kakovostni (izobrazba ...) in količinski napori (motivacija ...) ter spretnost delavcev ♦ višina mezde/plače 		Za 3 ali 4 smiselne navedbe 2 točki, za 2 smiselni navedbi 1 točka.
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
3.4	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ <u>Ravnotežna mezda se oblikuje na trgu delovne sile</u> ter je odvisna od ponudbe in povpraševanja po delovni sili (je tista, pri kateri je obseg povpraševanja enak obsegu ponudbe delovne sile). ♦ Minimalna mezda je določena s kolektivno pogodbo oziroma jo predpiše država (delavecem zagotavlja preživetje). 	Se oblikuje v sečišču krivulj povpraševanja in ponudbe delovne sile.	
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	$K_{NM} = K_{RM} \cdot K_P = 0,976 \cdot 1,042 = 1,016992$ Rezultat: 1,70 %	Kandidati lahko računajo tudi z indeksi.	
	1	Mezde so se v državi nominalno povečale za 1,7 %.		Za smiselno pojasnilo napačnega rezultata 1 točka.
Skupaj	2			

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
3.6	2	<ul style="list-style-type: none">♦ <u>Ponudba delovne sile se bo povečala.</u>♦ Ker bo za upokojitvev treba delati dlje (40 let delovne dobe tudi za ženske in višja starost, pri kateri se bo mogoče redno upokojiti – 65 let), bo več aktivnih prebivalcev dalj časa ostalo na trgu delovne sile.		<p>Za pravilno ugotovitev 1 točka.</p> <p>Za smiselno pojasnilo, ki vključuje podčrtano, 1 točka.</p>

4. naloga: Denar in inflacija

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Denar deluje kot zakonito plačilno sredstvo, ki ga v gospodarstvu vsi sprejemajo pri plačevanju. ♦ Denar je blago, ki v gospodarstvu trajno opravlja funkcijo menjalnega posrednika in splošnega ekvivalenta. 	Blago, s katerim lahko v vsakem trenutku plačamo.	Za smiselno pojasnilo 1 točka.
	1	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ menjalni posrednik ♦ splošno merilo vrednosti ♦ hranilec vrednosti ♦ plačilno sredstvo ♦ svetovni denar 		
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ <i>menjalni posrednik</i>: denar omogoča prodajo in nakup različnih dobrin ♦ <i>splošno merilo vrednosti</i>: blago se ovrednoti v denarju, vrednost blaga se izrazi s ceno ♦ <i>hranilec vrednosti</i>: v tem primeru denar ne izgublja svoje vrednosti, saj omogoča varčevanje, ker hrani vrednost, in posojanje – oseba, ki si je denar izposodila, ga čez čas vrne z obrestmi ♦ <i>plačilno sredstvo</i>: z denarjem plačujemo obveznosti brez neposredne materialne protivrednosti (npr. davke) ♦ <i>svetovni denar</i>: denar omogoča plačila po vsem svetu 		Za smiselno pojasnilo 1 točka.
Skupaj	3			

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ Inflacija je zvišanje splošne ravni cen.		

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	<p>◆ Poveča se količina denarja v obtoku in povzroči neskladje med kupnimi in blagovnimi skladi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ko se ob dani količini denarja poveča obtočna hitrost denarja ◆ ko so kupni skladi večji od blagovnih skladov ◆ ko je v obtoku <u>preveč</u> denarja 	
	1			
Skupaj	2			

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	<p>Potrošniki: dohodki ne dohitevajo inflacije, zato (ena od):</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ jim znižuje realni dohodek. ◆ jih siromaši. ◆ se zmanjšuje kupna moč. ◆ Drugi smiselni razlogi. 		Za smiselno pojasnilo, ki vključuje vsaj eno od navedb, 1 točka.
	1	<p>Proizvajalci: (ena od):</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Dvig stroškov. ◆ Povzroča veliko negotovost. ◆ Usmerja k špekulacijam glede na pričakovano povečanje cen. ◆ Destimulira prizadevanje za povečanje produktivnosti dela. ◆ Drugi smiselni razlogi. 		Za smiselno pojasnilo, ki vključuje vsaj eno od navedb, 1 točka.
Skupaj	2			

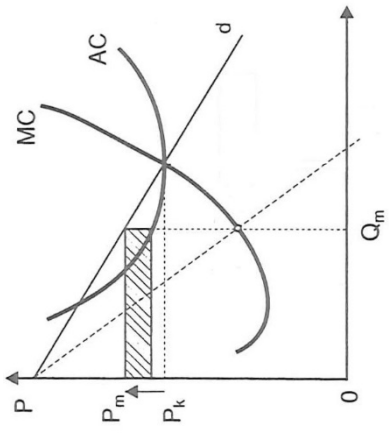
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prodajala, restriktivno, zvišuje, zmanjšuje 		Za tri pravilne navedbe 2 točki, za dve navedbi 1 točka.

5. naloga: Monopolizacija gospodarstva

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
5.1	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Podaljšani obrat kapitala: z višjo organsko sestavo se povečuje predvsem fiksni kapital, ki se zelo počasi obrača. Enkrat naloženi kapital v neki proizvodnji potrebuje veliko časa, preden se kapitalistu s prodajo izdelkov povrne v denarni obliki. ♦ Težave pri zbiranju zadostnega kapitala: učinkovita proizvodnja zahteva velike proizvodne zmogljivosti, kar pomeni, da mora kapitalist zbrati velik kapital, če želi vstopiti v neko panogo. ♦ Povečano tveganje pri naložbah: vstop velikega podjetja v panogo z nadpovprečno profitno mero poveča ponudbo, kar lahko povzroči, da se cena (in profitna mera) toliko zniža, da se naložba pokaže za povsem zgrešeno. 		<p>Za tri podčrtane navedbe 2 točki. Za dve podčrtani navedbi 1 točka. Za pojasnilo katerekoli navedbe 1 točka.</p>

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Karteli so <u>zdrúženja podjetij</u>, ki so sicer pravno in deloma ekonomsko samostojna, člani pa se <u>dogovarjajo</u> o: <ul style="list-style-type: none"> – skupni prodaji blaga ali/in – cenah ali/in – tržnih deležih podjetij ali/in – plačilnih pogojih, ali/in – ukrepih proti kršiteljem dogovorov. ♦ Koncerni so <u>zdrúženja podjetij iz različnih dejavnosti</u> (npr. iz industrije, trgovine, prometa, bančništva ali zavarovalništva), nadzoruje pa jih finančna skupina. 		<p>Za smiselno pojasnilo, ki vključuje podčrtani navedbi in eno od vsebin (alinej) dogovarjanja, 1 točka.</p>
Skupaj	2			

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	<p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Zavestno omejujejo proizvodnjo, da ne bi zbili svojih cen na trgu oz. da bi jih še zvišali. ◆ Zaradi omejevanja proizvodnje monopolist ne posluje z najnižjimi možnimi stroški. ◆ Zaradi omejevanja proizvodnje monopolist ne izkorišča razpoložljivih proizvodnih dejavnikov. ◆ Onemogočijo ali zavirajo uporabo tehničnih izumov, ki bi zamenjali donosne proizvode, blokirajo uporabo patentov, raziskave usmerjajo na področja, ki so koristna za korporacijo, ne pa za širšo družbo. ◆ Pogosto namenoma proizvajajo blago slabše kakovosti, da si zagotovijo s hitrejšo obrabo in zamenjavo večjo prodajo v prihodnje. ◆ Navidezni ali psevdotehnični napredek – sprememba nebitvenih lastnosti izdelka. 		Za pojasnilo ene utemeljitve 1 točka.
5.4	2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ razdružitev monopolnega podjetja v več samostojnih podjetij ◆ odprodaja dela podjetja ◆ prepoved združitve podjetij, ki bi ustvarila monopol ◆ obvezna prodaja licence za novo tehnologijo konkurentom, če bi sicer omogočala monopol ◆ denarne kazni ◆ zaporne kazni za krivce ◆ plačilo škode oškodovanim podjetjem, ki jih je prizadel monopol ◆ podžalvanje (nacionalizacija) podjetij ◆ nadzor nad cenami 		Za tri navedbe 2 točki, za dve navedbi 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	ena od: ♦ Ploščaj enega ponudnika omogoča monopolistu prodajo po cenah, ki so precej višje od proizvodnih stroškov oz. normalne cene. Proizvodni stroški Normalni dobiček Proizvodni stroški Normalni dobiček Monopolni ekstradobiček		Za pojasnilo ali sliko 1 točka.
				

6. naloga: Odprtost slovenskega gospodarstva

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
6.1	1	♦ delež izvoza oz. uvoza v BDP		

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
6.2	1	♦ Vsebuje vsa plačila, ki gredo (legalno) prek državne meje v določenem obdobju.	Je sistematični prikaz vseh ekonomskih transakcij države s tujino v določenem letu.	Za opredelitev, ki vsebuje podčrtano, 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
6.3	1	Teškoči račun: dve od: ♦ trgovinska bilanca (blago) ♦ bilanca storitev (storitve) ♦ dohodki ♦ tekoči transferji		Za dve pravilni navedbi 1 točka.
	1	Kapitalski in finančni račun: dve od: ♦ kapitalski transferji ♦ patenti in licence ♦ neposredne naložbe ♦ naložbe v vrednostne papirje ♦ finančni derivativi ♦ druge naložbe ♦ mednarodne denarne rezerve		Za dve pravilni navedbi 1 točka.
Skupaj	2			

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
6.4	1	♦ Recesija ali kriza v državi ali skupini držav, v katero večinoma izvažajo, neposredno vpliva na obseg izvoza, tako pa tudi na gospodarsko aktivnost države.		Za smiselno pojasnilo 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
6.5	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ kredit ♦ debet ♦ kredit ♦ debet 		Za 4 pravilne navedbe 2 točki, za 3 ali 2 navedbi 1 točka.
Vpr.	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatna navodila
6.6	1	♦ odprta		
	1	♦ $D_{SD} = \frac{SD}{X} = \frac{2,5 \text{ mrd EUR}}{12,5 \text{ mrd EUR}} = 0,20$	20 %	
	1	♦ Država Salvija je morala 20 % vrednosti izvoza blaga in storitev nameniti za odplačilo glavnice in obresti, ki so v letu 2011 zapadle v plačilo.		Za pravilno pojasnilo napačnega rezultata 1 točka.
Skupaj	3			

Skupno število točk IP 2: 60